

הנהגת מפרשים החדש עוז והדר

**מסכת בבא מציעא
פרק שנים אוחזין**

אוצר הראשונים

**חיבורי הראשונים ז"ל ערוכים ומסודרים יחדיו
סביב הגמרא מעשה אומן**

בחלק זה כללנו את חיבורי הראשונים דלהלן:

לרבינו משה ב"ר נחמן ז"ל	חידושי הרמב"ן
לרבינו שלמה בן אברהם אדרת ז"ל	חידושי הרשב"א
לרבינו יו"ט ב"ר אברהם אשבילי ז"ל	חידושי הריטב"א
לחד מרבתינו הראשונים ז"ל	מיוחס לריטב"א
לרבינו ניסים ב"ר ראובן גירונדי ז"ל	חידושי הר"ן
לרבינו בצלאל ב"ר אברהם אשכנזי ז"ל	שיטה מקובצת

[ב.] ⁶[מתני' שנים אוחזין וכו']. שנים אוחזין במלית זה אומר אני כמה הויל ויטול תנא נמי הכא שנים מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה שהם נשבעים ויטולים, ולא שני דיני מציאה מחילה]:

חידושי הרשב"א

[ב.] שנים אוחזין במלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה וכו'. בדין היה להתחיל באלו מציאות ואחר כך ללמד כיצד חולקין אותה, אלא משום דסליק מבבא קמא דקתני בפרק הגזול (קיד:) המכיר כליו וספריו ביד אחרים ישבע כמה נתן ויטול נקט הכא ענין דומה לו ישבע ויחלוק, דכולה נזיקין חדא מסכתא היא ובחדא מסכתא יש סדר (ב"ק קב.):

חידושי הריטב"א

[ב.] שנים אוחזין במלית וכו'. גמ'. למה לי למתני זה אומר וכו' ליתני חדא וכו'. פי', ממה נפשך, דאי תרוייהו במציאה למה לי תרתי טענות, ואי חדא במציאה ואידך במקח וממכר או טענה אחרת, בחדא נמי סגי ויליף אידך מינה, דמאי שנא טענה זו מטענה זו:

מיוחס לריטב"א

[ב.] שנים אוחזין במלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה. פירוש שנים אדוקין זו ממנש נשוא, וזה אומר אני מלמיה, כלומר נענין שהיא שלו ואינו חייב להכריז. ובדין הוא דליתני דיני מציאות מחלה ואמ"כ ללמוד על הטלית היאך חולקין

חידושי הר"ן

[ב.] מתניתין שנים אוחזין במלית. וא"ת פרק אלו מציאות היה לו לתנא לשנות תחלה ללמד שיש מציאה שהיא של מוצאה, אבל עכשיו שעדיין לא למדנו שיוכה מוצא בשום מציאה היאך הוא שונה מחלוקתן של מוצאי

שיטה מקובצת

רא"ש צריך לתת טעם על סמיכות סדר המסכתות, ואשכחן דקפיד תלמודא על סידורן בריש שבועות (ב.), וכל שכן בסדר נזיקין שצריך לדקדק יותר משום דאיכא למאן דאמר (ב"ק קב.) כולה נזיקין חדא מסכתא. ויש לומר משום דבהגזול (שלהי ב"ק) איירי בענין גזילות וכאן נמי בעי מיגזול זה את זה. והא דאמרין (ב"ק קב.) אין סדר למשנה, היינו לענין סתם ואחר כך מחלוקת, וזה אינו תלוי בסדר המסכתות אלא בסדר ששנאם רבי לתלמידיו, ומתחלה היה נראה להם לסתום כדברי היחיד וכששנו מסכתא אחרת אחר כך חזרו בהן ושנו אותה בלשון מחלוקת וכו' (ככתוב בתוספות (ד"ה שנים), הרא"ש ז"ל).

רשב"ץ וז"ל נראה שיהא צריך לתת טעם לזה, ולא מיבעיא למאן דאמר (ב"ק קס) תרי מסכתא נינהו, אלא אפילו למאן דאמר חדא מסכתא היא, דלא דמי לשבועות וסוטה דהתם לא שייכי כלל להדדי דמה ענין שבועות אצל מכות וסוטה אצל נזיר, אבל הכא תנא בדיני ממונות קא עסיק, בתר דסליק מדיני גזלות פתח ותני דיני מציאות, ואין צריך לתת טעם כמו שאין צריך לתת טעם למה שנה רבי המפקיד אחר פרק אלו מציאות, ואיזהו נשך אחר הזהב, ויש נוחלין אחר בית כור, לפי שכן דרך התנא שאחר שהשלים הדינים שהוא עסוק בהם פותח בדינים אחרים הראויים לאותה מסכתא אע"ג דלא שייכי למאי דסליק מיניה. אבל נראה שצריך ליתן טעם, כיון שהיה רוצה לשנות דיני מציאה למה שנה תחלה שנים אוחזין ולא שנה דיני מציאות, שברין היה שילמדנו שיש מציאות שאדם זוכה בהם קודם שישנה דיני הטענות הנופלות בהן. וכן נראה משיטת הרמב"ן ז"ל שזהו ענין השאלה בכאן. ואפשר דאידי דתנא בריש פרק הגזול ומאכיל (ב"ק קיד.) המציל מן הגייס ומן הנהר ומן הליסטים אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו, דמהתם שמעינן דאדם זוכה במציאה שנתייאשו בעליה ממנה, בעי לאסוקי מילתיה בדיני מציאות דדמו לה, ומתניתין דשנים אוחזין כיון דתקנתא היא, דשבועה זו לאו דאורייתא היא אלא מדרבנן, וכדאיתא בגמרא (ג.), חביבא ליה ואקדמה (ע"י ר"ה יב.). כך נראה לי. הרשב"ץ ז"ל.

ר"ן וכתב הר"ן ז"ל וזה לשונו, ואם תאמר פרק אלו מציאות היה לו לתנא לשנות תחלה (וכן ראה בחידושי ד"ה מתניתין שנים):

רדב"ז א וכתב מורנו הרב נר"ו וזה לשונו, וראיתי מי שכתב וזה לשונו, ואפשר שיתרץ קושיא זו כתבו התוספות

(ד"ה שנים) אידי דאיירי וכו' (ז), דאי משום סדר המסכתות מאי איריא, והיינו דלא קשה להו בכל דוכתא אלא היכא דמיחזי

[ב.] מתני' אוחזין במלית. פירש רש"י ז"ל, דוקא אוחזין דשניהם

אחרון אחד

שיטה מקובצת

דנים כך היא השבועה, שאם הוא בדבר הראוי ליחלק לשליש ולרביע אילו רצה נוטל ממנו החצי ואחר כך נשבע על מחצית הנשאר, אבל בדבר שאינו ראוי ליחלק נשבע על שלשה חלקים, כי תכלית הכל הוא שישבע על חצי טענתו, ומשום דתנא דידן נקט טלית דלא שייך בה חלוקה, נתן הדין שישבע על שלשה חלקים. וכן כתב הרשב"א ז"ל (ד"ה זה ישבע [הא']) כמו שהביאו הרב המגיד פ"ט מהלכות טוען ונטען (ה"ח). ואחרי שהדין דין אמת, אפשר שלזה כוון רש"י ז"ל. והשתא ניחא האי דקאמר האומר כולה שלי ישבע, כלומר אפילו שאומר כולה שלי והאחר מודה בחציה, דהוה סלקא דעתך למימר דלא ישבע אלא על רביע, קמשמע לן. והאומר חציה שלי הוה אמינא דישבע על חציה כיון דתפיס בכרכשתא, קמשמע לן דישבע על רביע לבד שהיא חצי טענתו. **היו שנים רוכבין**, פירש רש"י (ד"ה היו שנים) לאשמועינן אתא [דרכוב ומנהיג] וכו', רצה [לומר] שבכולה מתניתין יש מציאות חדר קרוב או רחוק, אמנם בבא זו אגב סיפא נקטה. עד כאן דברי אחרון אחד.

ומורנו הרב הדב"ז נר"ו כתב עליו וזה לשונו, כתב רש"י רב"ז ז"ל דוקא אוחזין, וראיתי מי שהקשה עליו פשיטא, ותיגר משום דאיכא למיפרך עלה דמתניתין טובא והוה אמינא דרישא נמי לאו דוקא קמשמע לן רש"י ז"ל דאוחזין דוקא. והקושיא אינה, כמו שאני עתיד לבאר בעזרת השם. והתירוצי אינו עולה יפה, וכי מפני שמקצת דברי התנא באו בלי דקדוק לדעת המקשה משום הכי תיסק אדעתך דרישא נמי לאו דוקא. והם הקשו על רש"י ז"ל פשיטא, ואני מקשה למה דאמרין בגמרא (ג.) לימא מתניתין דלא כרבי יוסי וכו' אלא מאי רבנן כיון דאמר רבנן השאר יהא מונח עד שיבא אליהו הא נמי כשאר דמיא דספיא הוא, ומדקא מדמי לה לשאר שהוא מונח ביד שלישי משמע דלאו דוקא אוחזין. ומתוך קושיא זו פרשה ריצב"א (כ"ב לד: תוד"ה הוה בשם ריב"א) דלאו דוקא אוחזין אלא אפילו שאין שניהם מוחזקים בה דומיא דארבא (כ"ב שם), והא דתני יחלוקו דאימר שניהם מצאוהו או שניהם קנאוהו. ותו קשה, דסיפא דמקח וממכר איירי בדוקא כשאניס אוחזין אלא שהיא ביד מוכר, ומשום הכי נאמן לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי, שאם יצא המקח מתחת ידו שוב אינו נאמן (קידושין עג:), ורישא דתנא שנים אוחזין ארישא דמציאה קאי ולא אמקח וממכר, וכן כתב הראי"ף ז"ל (עמ' ג.). ומדברי רש"י ז"ל נראה דכולה מתניתין דוקא אוחזין, וברישא לאפוקי מדריצב"א ובסיפא לאפוקי מדריצב"א ז"ל, ואם כן צריכין אנו לתרץ לדעת רש"י ז"ל דהא דמדמינן לה לשנים שהפקידו ביד אחד היינו היכא דקא סלקא דעתין דאיכא ודאי רמאי, דהיכא דאיכא ודאי רמאי כך לי מוחזקין שניהם כמו מופקד ביד אחרים או מונחת בסימטא, כדכתב רש"י ז"ל (ד"ה במקח וממכר) על זה אומר אני ארגתיה וכו' אף על פי ששניהם מוחזקים אין חזקתם כלום כיון דאיכא ודאי רמאי, אבל בתר דמסקינן דמי יימר דאיכא רמאי, אוחזין דוקא כפשטא דמתניתין, אבל אם אין שניהם מוחזקים לא. והקושיא השנית כבר תירצה רש"י ז"ל בפירושו (ב: ד"ה ולחוי) וכן התוספות (שם ד"ה ולחוי). ומה שכתבו הוא דעת בעל המאור (עמ' א עמ' הרי"ף), ומשום הכי כתב רש"י ז"ל דוקא אוחזין. והשתא ניחא מאי דאצטריכא ליה לתלמודא לומר חדא במציאה וחדא במקח וממכר ולאצטריכיהו, ולא אמרינן דחדא באוחזין וחדא אפילו שאין אוחזין.

כתב עוד (רש"י) **דשניהם מוחזקין**, דהוה אמינא מאי אוחזין דמסרך סרוכי (עי' ו.) קא משמע לן דשניהם מוחזקים בה. ועדיין הייתי אומר שניהם מוחזקים דחד תפיס בגופה, משום הכי קאמר ואין לזה כח בה יותר מזה. ועדיין אני אומר כיון

מוחזקים בה ואין לזה כח בה יותר מזה, שאילו היתה ביד אחד לבדו הוה אידך המוציא מחבירו וכו'. איכא למידק דמאי חדושא, והא אוחזין קתני ומהיכא תיתי לן למימר דלאו דוקא. ותו דפתח בתרתי דשניהם מוחזקים בה ואין לזה כח בה יותר מזה וסיים בחדא שאילו היתה ביד אחד לבדו הוה אידך המוציא מחבירו עליו הראיה וכו', וקשה דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא. ויש לומר דכולה מתניתין קשיא ולית בה בבא דלית בה פירכא, ומשום הכי הוה אמינא דלאו דוקא קתני למילתיה. ברישא קשה דהוה ליה למתני פרק אלו מציאות ברישא. ותו מאי האי דקאמר זה אומר וזה אומר, ליתני כל אחד אומר. ותו זה ישבע, שבועה זו למה, וכבר הקשו קושיא זו בגמרא (ה.). וכן שאין לו בה פחות מחציה, אמאי תקון כי האי לישנא (שם). זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי קשה נמי, דאמאי יטול זה שלשה חלקים וזה רביע, והלא בתפסי בכרכשתא עסקינן בכולה מתניתין (ו.) ושניהן מוחזקין בה בשוה, והיה לו לומר יחלוקו כרישא דמתניתין. ועוד דלמה ישבע זה על שלשה חלקים אחרי שחברו מודה לו בחציה. ועוד מה טעם האומר כולה שלי והאומר חציה שלי, זה ישבע וזה ישבע הוה ליה למימר כרישא דמתניתין. שנים רוכבין בזמן שהם מודין וכו' הוא מותר גמור וכדפריך בגמרא (ה.). נמצא דלית תיבה בכולה מתניתין דלית בה פירכא, ומשום הכי הוה אמינא דלאו דוקא נקט למילתיה בכולה מתניתין, לזה אמר הרב דוקא אוחזין. ואין צריך לזה הכרח, שדרך התנא לדבר בדקדוק גדול. ודקא קשיא לך במתניתין, בגמרא מפרש אמאי תנא תרת, ובגמרא מפרש אמאי ישבע, וכן כולם. ואחרי שאין קושיא בחלק מחלקי המשנה ממילא שמעת שכולה בדקדוק, ולכן לא יצא רש"י ז"ל עם החלוקה האחרת והיא בדלא תפיס חד מתווייהו ולהכריח שאינה צודקת, שאין צורך לדעתו ז"ל, כיון שאנו יכולים לפרש בדוקא ושהתנא דבר בדקדוק כדאמרין. אמנם למה שכתב שאין לזה כח יותר מזה הביא ראיה מכח הדין המוסכם דהמוציא מחבירו עליו הראיה וכדאוקימנא בגמרא (לקמן ז.) דתפסי בכרכשתא מהאי טעמא.

ומה שיצא רש"י ז"ל עם זה החלוקה ושכח האחרת, משום דכולה חדא מילתא היא, דזיל בתר טעמא דמוציא מחבירו עליו הראיה, אף הכא נמי כשתפס האחד יותר מחבירו הוה אידך המוציא מחבירו עליו הראיה. ואי קשיא לך דנימא החלוקה האחרת שאילו היה לאחד כח יותר מחבירו הוה אידך המוציא מחבירו עליו הראיה והוא הדין לאחרת. יש לי לומר דאי כתב הכי נפק מיניה חורבא, דהוה אמינא עליו להביא ראיה ולא יטול אפילו מה שבידו בשבועה וכל שכן מאי דביני ביני, וזה אינו. ודוק בלשון רש"י ז"ל שכתב בסופו ואינו נאמן ליטול בשבועה, כלומר כשכולה היא ביד חברו צריך להביא ראיה ואינו נאמן בשבועה, אבל אם היה לזה כח בה יותר מזה ודאי דנאמן כמה שבידו בשבועה, וכל שכן אשארא. והיינו דלא גרס רש"י ז"ל בגמרא (ו.) במילתיה דרבי אבהו והשאר בשבועה, דאם לא כן מאי דקאמר רש"י ז"ל ואינו נאמן וכו' הוא מיותר, מה תאמר, דנימא תרווייהו, ודאי זהו אריכות גדול.

ולמה שהקשינו דליתני כל אחד אומר וכו' כיון שטענותיהן שוות, אידי דבעי מיתני בסיפא זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי דלא סגי בלאו הכי דטענותיהן חלוקות, תנא נמי ברישא הכי. ולמאי דאקשינן דיחלוקו נמי בזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה כיון דתפסי בכרכשתא, תירץ רש"י ז"ל (ד"ה זה אומר חציה) מודה הוא שהחצי של חברו וכו' כמשפט הראשון וכו'. ומאי דסיים בלישניה מה שהן דנין עליו נשבעין שניהן, והוא מיותר, אפשר שכוון לתרץ הקושיא השנית דאמאי ישבע על השלשה חלקים אחרי שחברו מודה בחציה, לזה אמר מה שהן דנין עליו, כלומר כפי חומר הענין והנושא אשר הם

הגהות וצינונים

מחלוקת, אבל רבי סדרן על הסדר. דן ז"ל התוס', אידי דאיירי בהגוזל בתרא (ב"ק דף ק"ט). מחלוקת נסורת נגר ובעל הבית, דקתני במעצד הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל הבית, תני הכא נמי דיני חלוקות.

א דיבור זה נוסף ע"פ כת"י. **ב** כאן ולהלן תוקן ע"פ זר לזהב. **ג** המשך לשון תוס' הרא"ש, והם לא למדו המסכתות כסדר שסדרן רבי אלא המסכתא שהיה לבם חפץ הילכך אין סדר למשנה לענין סתם ואח"כ

ויחלוקו. קשיא להו לרבנן ז"ל ולימא כל דאלים גבר, כי ההיא דאמרין בפרק חזקת הבתים (ב"ב לד:) גבי זה אומר של אבותי וכו' ואמר רב נחמן כל דאלים גבר, ומפרשין לה הכס בגמרא משום דליכא דררא דמונא, ומתני' נמי ליכא דררא דמונא, וגבי ארצא נמי אמרינן (שם) כל דאלים גבר. ור"ח ז"ל כתב שם בפרק חזקת הבתים דההיא ארצא לא תפסי לה תרומתהו [אלא מונחא היא צסימטא או צמקוס שד שניהם שזה ולפיכך כל דאלים גבר]^א, אבל משנתנו שניהם אדוקים זה אין מוילין מידם לומר כל דאלים גבר. וכן כתב הר"ר שמואל ז"ל (שם ד"ה האי אמר).

ואי קשיא לך אי הכי היכי אקשינן בגמרא (לקמן ג.) לימא מתני' דלא כר' יוסי, דקס"ד למימר צמתי' יהא מונח עד שיצא אליהו כי ההיא דשנים שהפקידו אלל אחד, דילמא מתני' שאני דכיון דתפסי לה לא מפקינן מיניהו, שכשם שאין מוילין מידם לומר כל דאלים גבר כך אין מוילין מידם לומר יהא מונח. לא קשיא, דכיון דחיישין לרמאי וקנסינן ליה כי היכי דלודי, אע"ג דתפסי נמי הוה לן למיקנס כי היכי דלודי. והיינו נמי דאקשו (שם) גבי חנוני על פנקסו משמיה דרב יהודה ז"ל ניפקיה לממונא ונימא יהא מונח עד שיצא אליהו. ועוד דהתם כיון דהפקידו אלל אחד כמאן דתפסי דמי ואפילו הכי אמרינן יהא מונח עד שיצא אליהו. ^ב

זה אומר כולוה שלי זה אומר כולוה שלי זה יושבע שאין לו זה יושבע שאין לו זה פחות מחציה וזה פחות מחציה ויחלוקו

ואי קשיא לך הא דאמר רבנן (שם) השאר יהא מונח עד שיצא אליהו, אמאי, נימא כל דאלים גבר. הרי אמרו (ב"ב לד:) אי תפס לא מפקינן מיניה, כל שכן הכא דתפס צרשם, והתם לא אמרינן יהא מונח, דכיון דלא מודקקינן להו לית לן למיתש לרמאי, ודמיא הא מילתא למאי דאמרין (לקמן ה:) ספק הנוח לא יטול ואם נטל לא יחזיר, כל שכן הא דנפקד לא פטור נפשיה צמורה דכל דאלים גבר שאניה חזרת להם כלל, והיינו דאמרין בגמרא (לקמן ה:) וכי מאחר שזה תופס וזה תופס שצוה זו למה, ואמרין נמי (לקמן ג.) אן סהדי דמאי דתפס ידיה הוא אלמא תפסיה מהניא ביה. ^ג ויש אומרים (ריב"ז נחום) ב"ב שם ד"ה הוהו דהתם היינו טעמא דאמרין כל דאלים גבר, דוודאי איכא רמאי ואי דמר לאו דמר, כדאמרין דההיא שמעתא (ב"ב לד:) צדיד דכיון שזה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ודאי לאו צמקוס וממכר אמאי לידא דתרומתהו כדי שתאמר דתרומתהו היא, דהא קאמר של אבותי. ודאמרין התם גבי ארצא האי אמר ידיה היא ואמרין עלה כל דאלים גבר, הכי נמי קאמר ידיה היא שאני עשיתיה או שירשתיא מאבותי, אלל אומר ידיה היא סתם חולקין בצצועה. וכן צמתיא דאיכא למימר אימר תרומתהו צדידי דהדי אגבצוה וכשחולקין נטל כל אחד את שלו ויא. ^ד

חידושי הרשב"א

וזה יושבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו. קשיא לך מאי שנא מזה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי דאמר רב נחמן עלה בפרק חזקת הבתים (ב"ב לד:) כל דאלים גבר, ואסיקנא טעמא התם (לה:) משום דלית בה דררא דמונא למר ולמר, והכא נמי ליכא דררא דמונא למר ולמר. ותירץ ר"ח ז"ל דשאני הכא משום דתפסי, וכדאמרין בגמ' (לקמן ה:) מאחר שזה תופס ועומד וזה תופס ועומד שבועה זו למה, ואמרין נמי (לקמן ג.) אן סהדי דמאי דתפס האי ידיה הוא ומאי דתפס האי ידיה הוא, אלמא תפסיה מהניא כאילו נחלקה הילכך יחלוקו, ולא עוד אלא דרייקינן עלה בגמ' שבועה זו למה, אבל התם דלא תפסי לה, וכן נמי בההיא ארצא דהוה מינצו עלה בי תרי (ב"ב שם:) דהתם כגון דקיימא בסימטא, הילכך כל דאלים גבר. ולהאי תירוצא הא דאקשינן בגמ' בסמוך (ג.) לימא מתני' דלא כר' יוסי דאמר אם כן מה הפסיד הרמאי, ואקשינן נמי לרבנן דר' יוסי והא מתניתין כשאר דמאי וכו', ולדבריהם הוה לן למימר במתני' יהא מונח עד שיבוא אליהו כההיא דשנים שהפקידו אצל אחד (לקמן ז.), ואע"ג דהתם לא תפסי לה, איכא למימר ההוא מקשה [ס"ל] דיד

מיוחס להרשב"א

זה אומר כולוה שלי וזה אומר כולוה שלי. בגמרא (א"כ) [בגמרא פריך א"כ] למה לי למיתני תרתי, זה אומר אני מנאסיה וזה אומר אני מנאסיה, זה אומר כולוה שלי וזה אומר כולוה שלי (וכו').

ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו. ובגמרא (לקמן ה:) מפרש דלאו האי לישנא צלוחד הוא דקאמר, דא"כ צלל לישנו הוא שאין לו זה כלום, ואם אין לו זה כלום יכול לישבע שאין לו זה פחות מחציה, אלל דאמר הכי שצוה שיש לי זה ואין לי [זה] פחות מחציה, והאי דקאמר האי לישנא ולא אמר תניה שלי, משום דמרע ליה לדבוריה וכדאיתא בגמרא (שם):

זה יושבע שאין לו בה פחות מחציה וזה יושבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו. קשיא ליה לר"ת, אמאי יחלוקו ומאי שנא מזה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי דאמר רב נחמן בפרק חזקת (ב"ב לד:) כל דאלים גבר, ומפרש טעמא התם (לה:) משום דליכא דררא דמונא למר ולמר, והכא נמי ליכא דררא דמונא למר ולמר. ותירץ הרב דהתם הוא דלא תפסי לה תרומתהו אלל

שהיא מונחת צסימטא או צמקוס לשניהם שזה, אלל הכא דתפסי לה שמים אין מוילין מידם לומר כל דאלים גבר. ואי קשיא לך והא משמע בגמרא דליכא הפרשה בין תפסי זה ובין לא תפסי זה וכדאקשי (ג.) לימא מתני' דלא כרבי יוסי ולומר צמתינן נמי הו"ל למימר יהא מונח עד שיצא אליהו כשנים שהפקידו אלל אחד, ומאי קושיא, דילמא מתני' שאני דכיון דתפסי זה אין מוילין מידם לומר יהא מונח כשם שאין מוילין מידם לומר כל דאלים גבר, אלל ש"מ דליכא הפרש בין תפסי זה ללא תפסי זה. וי"ל דהא לא קשיא, דכיון דקנסי ליה לרמאי כי היכי דלודי אימא דהכא נמי הו"ל (למנקסיה) [למנקסיה]^א כי היכי דלודי. אי נמי סבירא ליה למקשה כל שהוא ציד שליש שהוא תופס דצדד מחמת שניהם כמאן דתפסי זה דמי, דאע"ג דליהו אינו תופס זה אלל מחמת אחד מהם, דהא מחמת אחד מהם הוא תופס זה ואינו ידוע, הילכך כאילו תפסי זה תרומתהו דמי שהרי ידי כולם שזה צו, (ואיכא נמי שהוא תופס צו צביל אחד מהם), ולא דמי לזה שאומר של אבותי שמונחת (צסימטא) [צסימטא] ואין אחד מהם תופס זה:

שיטה מקובצת

דאיכא שבועה, אע"ג דיש לזה כח יותר מזה פלגי לה בשוה כיון שכל אחד טוען כולה שלי ואתיא מתניתין כללית, לזה כתב שאילו היתה וכו', כלומר אין אתה מודה שאם כולה ביד אחד שאין השבועה מועילה להוציאה, אף הכא לא שנה כיון שיש לזה כח יותר מזה. והיינו דהוצרך רש"י ז"ל (ד"ה זה יושב) לומר בגמרא מפרש שבועה זו למה, דבשלמא אם היינו מפרשים דאף על פי שיש לזה כח יותר מזה יחלוקו, היינו דמשביעין ליה, משום דנוטל יותר ממה שהוא מוחזק, אבל כיון דמוקמת לה דאין לזה כח יותר מזה ושניהם תפוסים דשנים אוחזין [קתני], שבועה זו למה, על כן קאמר בגמרא מפרש לה. וכן מה שכתב גבי זה אומר כולה שלי (ד"ה זה אומר כולה) בגמרא מפרש (וכו') [למאי תנא תרתין], על דרך זה מתפרש, דבשלמא אי הוה אמרינן דאוחזין לאו דוקא, משום הכי תנא משנה יתירה לאשמועינן אפילו שאין אוחזין פלגי לה, אבל השתא דאמרת דאוחזין דוקא הך סיפא למה לי, בגמרא מפרש וכו'.

ומה שהקשה עוד אמאי תנא זה אומר וזה אומר הוה ליה למיתני וכל אחד אומר, ותיריך דנקט לה אגב סיפא דאין טענותיהם שוות. אני אומר כי לתריך זה התיירץ לא היתה הקושיא כדאי לאמרה. אבל נראה לי דמילתא אגב אורחיה השמיענו התנא, שלא נשאל את שניהם בערבוביא כשבאים לפנינו, אלא שואלין לזה לבדו איך היה הענין והוא אומר אני מצאתיה, וכן לשני, והיינו דקתני זה אומר וכו'. ומה שהקשה עוד כיון דשניהם תפסי בכרכשתא היה לנו לומר יחלוקו כדין הבכא הראשונה, לא ירדתי לסוף דעתו, דאיך יעלה על דעת אדם לומר כן והרי זה תפוס וזה תפוס זה נשבע וזה נשבע וזה נוטל כל טענתו וזה לא יטול אלא חצי טענתו, אפילו דייני דשפלי לא דייני הכי (נפ"י ב"ב כט.). ומה ששאל עוד אמאי תני הכא האומר כולה שלי ולא תני כדתני רישא זה (אומר) [ישבע] וכו', אינה שאלה, דבשלמא ברישא שהטענה והחלוקה והשבועה שוה לשניהם תני זה (אומר) [ישבע] וזה (אומר) [ישבע], אבל הכא צריך למיתני האומר להבדיל בין זה לזה, וזה ברור מאד לא היה כדאי ליכתב. עד כאן.

וזהו (ד"ה כתב רש"י) אכתוב מה שכתב מורנו הרב נר"ו בלשון זה אומר חציה שלי שכתב רש"י ז"ל.

רשב"ץ וזה לשון הרשב"ץ ז"ל, פירש רש"י ז"ל דוקא אוחזין דשניהם מוחזקים וכו'. פירוש לפירושו, דוקא כששניהם מוחזקים בה לאפוקי שהאחד מוחזק בה והשני מסתבך ומסתבך בה, וקממע לן דסירוכא לאו כלום הוא וכדאמרין בגמרא (ו). לשון אוחזין הכי משמע. וכן נמי בששניהם אוחזין בה בשוה שאין לזה כח בה יותר מזה, בההיא (ד)אמרין יחלוקו וכגון דתפסי בכרכשתא כדאיתא בגמרא (ו). אבל אם האחד מחזיק יותר מחברו זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום וכו' כדתני רב תחליפא (שם), ולישנא דמתניתין הכי דייק דשניהם אוחזין בשוה, זה בא ללמדנו רש"י, ולא בא ללמדנו שאם האחד אינו מחזיק בה שלא יטול בשבועה, דהא פשיטא כדאקשינן בגמרא (ו). על ברייתא דתניא במה דברים אמורים בששניהם אדוקים בה וכו'. ומה שכתב רש"י ז"ל אחר כך שאילו היתה ביד האחד לבדו הוי אידך מוציא מחברו אינו אלא לתת טעם למה בעינן שיהו שניהם שוין בה, שאילו היה האחד יותר מחזיק מחברו לא היו חולקין בשוה, דמאי דתפסי חבריה דיליה הוא ואין להוציאו בלא ראייה בעדים ואינו נאמן בשבועה, ואף על פי שהוא מחזיק בה גם כן, כיון שאינו מחזיק בה בשוה כחברו, ודינו באותו חלק (שהוא) שמחזיק חברו כדין מוציא מחברו דעלמא, כאילו אינו מחזיק

ויחלוקו. כתוב בתוספות (ד"ה יחלוקו) דאנן סהדי דמאי דתפסי גליין האי דידיה הוא, פירוש ולכן נחא למימר יחלוקו, אבל היכא דאין אוחזין ואין אגב סהדי לכך, יותר טוב שבית דין לא ישתדלו כלל וכל דאלים גבר, אולי אותו שהוא שלו יטרח ויתאמץ יותר להביאו לידו. עוד כתבו בתוספות וכן מנה ש"ישי וכו'. פירוש התם אין שייך לומר כל דאלים גבר, דכיון שהוא ביד הנפקד אין לבית דין להוציאו ממנו ולומר כל דאלים, כי אין להם לעשות מעשה לומר כל דאלים כי אולי יבא ליד מי שאינו שלו על ידי בית דין, וכל זמן שהוא ביד הנפקד לא שייך למימר כל דאלים כי אולי תבא לנפקד תקלה מזה, לכך קשה היכי מדמי ליה למתניתין. גליין.

וזה לשון הרמב"ן ז"ל בחידושי ויחלוקו. קשיא להו לרבנן ז"ל רמב"ן ולימא כל דאלים גבר (וכו' ראה בחידושינו ע"ד) ואפילו הכי אמרינן יהא מונח. הרמב"ן ז"ל.

ב ו"י נראה אף על פי שיש חילוק בין תפסי ללא תפסי ריצב"ש בדינא דכל דאלים, לא משמע לתלמודא לשוויי הך הפרישה בדין יהא מונח, שהרי כשאנו אומרים יהא מונח כשהם תפוסים בה לא נוציא דבר מידם, אלא שתעמוד ביד בית דין בעד שניהם כמו שהן תפוסים בה עכשיו עד שיבא אליהו ונדע למי היא, אבל אם היינו אומרים כל דאלים בדתפסי תרווייהו, הנה בית דין נותנין רשות לכל אחד לחטוף מיד חברו מה שהוא תפוס. הריצב"ש ז"ל.

עוד כתב הרמב"ן ז"ל וזה לשונו, ואי קשיא לך הא דאמרי רבנן (וכו' ראה בחידושינו ע"ד) אלמא תפיסה מהניא. עד כאן.

ג וזה לשון הרשב"ץ ז"ל, ואם תאמר רבנן דלא קנסי לרמאי רשב"ץ כי היכי דלודי (ג), הוה להו למימר כל דאלים גבר, כיון שאי אפשר לומר חולקין מטעמא דאמרין בגמרא (שם) דהאי מנה ודאי דחד מינייהו הוא, ואמאי אמרו יהא מונח, בשלמא לר' יוסי קנסינן ליה לרמאי כי היכי דלודי, אלא לרבנן אמאי אמרו יהא מונח. הא לא קשיא, דהא אמרינן גבי ארבא (כ"ב לד:) דאי אמר חד תפסיה עד דמיייתנא סהדי, לא תפסינן, ואי תפסינן לא מפקינן, הכא נמי כיון שביד הנפקד הוא אין להוציאו מידו, דנפקד לא פטר נפשיה בחזרה דכל דאלים שאפשר שלא תחזור לבעליה. וריצב"ש ז"ל סובר דההיא דשנים שהפקידו אצל אחד לא מקריא תפיסה, וכיון שכן אין לחלק בין אוחזין לאין אוחזין, דאם כן לא הוי אמרינן לימא מתניתין דלא כר' יוסי וכדכתיבנא, אם כן הדרא קושיא לדוכתה. ומשום הכי תירץ דלא אמרינן כל דאלים גבר אלא היכא דאיכא ודאי רמאי וכו'.

עד כאן. וזה לשון הרמב"ן ז"ל, ויש אומרים דהתם (וכו' ראה בחידושינו). רמב"ן ד וכתוב בשיטה ודעתי מסכמת בסברא קמייתא, דכל שבאין לפנינו כי תפסי לה תרווייהו לא מפקינן מינייהו לא לומר כל דאלים גבר ולא לומר יהא מונח, אלא חולקין בשבועה. ולא דמי למנה שלישי דרבנן, דהתם לאו תרווייהו תפסי ליה, דמכח דחד הוא דתפסי ליה נפקד ולא ידעינן מאי ניהו, והוי כי התם (כ"ב לד:) דאמרין בההיא ארבא אי תפס לא מפקינן. ותו דהתם במנה שלישי גם בלא טענותיהן ידוע הוא לנפקד דשל אחד מהם בלבד הוא. עד כאן.

והר"ן ז"ל האריך לקמן (ג. ד"ה אלא מחוורא) בזה, עיין שם שטמ"ק גבי לימא מתניתין דלא כרבי יוסי:

הגהות וצינונים

[א] נוסף ע"פ כת"י. [ב] כאן ולהלן תוקן ע"פ זר לזהב. [ג] והיינו כריכ"א בתוס' כ"ב (לד: ד"ה הווא), וריצב"א לעיל שהביא מורנו הרב הרדב"ז.

ואיכא דקשיא ליה דהא אמרינן בגמרא (לקמן ג.) אפילו תימא ר' יוסי הכא מי יימר דאיכא רמאי, אלמא אי ודאי איכא במתני' רמאי דיעא הוא שהיה מונח עד שיצא אליהו, וכן כתב רש"י ו"ל (ד"ה במקום וממך) שאם אמר זה אני ארגמיה וזה אני ארגמיה תהא מונח עד שיצא אליהו.

ולא קשיא דכי אמרינן בגמרא דכי איכא רמאי הוה לן למימר יאה מונח עד שיצא אליהו לר' יוסי קא אמרינן דקניס לרמאי, הילכך ליכא למימר כל דאליס גבר דדילמא רמאי הוא ור' יוסי לית ליה כל דאליס גבר, אצל לרבנן דלא קניס ליה לרמאי אמרינן כל דאליס גבר היכא דאיכא רמאי. והא דאמרינן (סס) אלף מאי רבנן הא אמרי השאר עד שיצא אליהו והא נמי כשאר דמיה, לאו למימרא דהוה לן למימר הכא יאה מונח, אלף דלא הו"ל למימר יחלוקו כי היכי דלא אמרינן התם יחלוקו, אלף הוה לן למימר דלא מזדקקין להו כי היכי דלא מזדקקין גבי פקדון. ולזה הטעם זה אומר אני ארגמיה וזה אומר אני ארגמיה כל דאליס גבר לרבנן, כי ההיא דרב נחמן דאמרינן עלה (ב"ב נה:) אי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר:

^א**[ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים]**. לאו דווקא, שאם ראה ליטול תניה שלא בשבועה הרשות צידו [הואיל ותצורו מודה לו], אלף משום [דפלגי ליה לטליה לדמי ואכתי לא^ב] מסיימא חולקא (במד) דמד מינייהו נריך הוא ליבע שאין לו זה פחות

^א**[ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים]**. לאו דווקא, שאם ראה ליטול תניה שלא בשבועה הרשות צידו [הואיל ותצורו מודה לו], אלף משום [דפלגי ליה לטליה לדמי ואכתי לא^ב] מסיימא חולקא (במד) דמד מינייהו נריך הוא ליבע שאין לו זה פחות

חידושי הרשב"א

זה נושא ש"ש חלקים וזה נושא רביע. איכא דקשיא ליה (תוד"ה וזה) האומר חציה שלי יטול חציה בשבועה מגו דאי בעי אמר כולה שלי דנשבע ונטול חציה, ומגו בשבועה [אמרינן] כדאמרינן בשלהי פירק המוכר את הבית (ב"ב ע:), דאסיקנא התם המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר החזרתי נאמן מגו דאי בעי אמר נאנסו, ואקשינן כי אמר נמי נאנסו מי לא משתבע, ופריקנא מאי נאמן נאמן ובשבועה. ויש לתרץ דלא אמרינן מגו דאי בעי לרבות בתביעה נתן ליה כל מאי דתבע השתא, אבל הכי הוא דאמרינן מגו דאי בעי אמר במאי דתבע טענה אחרת ברורה מזו ניהמניה במאי דאמר השתא. ואי נמי מאי דאודי כמי שהוא מוחלק ועומד, ונמצא שאינו חולקין אלא על חציה בלבד, ואם כן אין הדין שכיון ששניהם תפוסין באותו החצי שנתן אותו לזה כולו, אלא שכמו שאין נותנין לו רק חצי מה שהוא תובע באומר כולה שלי, כך כשאינו תובע אלא חציה אין נותנין לו אלא מחצית מה שהוא תובע, וכדאמרינן בתוספתא (פ"א ה"א) מכילתין, כללו של דבר אין נשבע אלא על חצי טעון בלבד, ואיתא נמי בירושלמי (ה"א א:).

ואיכא למידק, אדרבה נימא כיון שזה מודה לזה שיש לו בה מחציתה וחבירו אינו מודה לו בכלום הוה ליה חד ודאי ואידך ספק, ואין ספק מוציא מידי ודאי, וכאותה שאמרו ביבמות פרק החולץ (לח.) גבי ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא, ספק אמר אנא בר מיתנא אנא ומנתא אית לי בהדך, ויבם אמר את ברא ידידי את ולית לך ולא מידי, הוה ליה יבם ודאי וספק ספק ואין

מיוחס להרמב"ן

זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים. ודאי אם הוא דבר ראוי לחלק נטול תניה בלא שבועה וישבע על הרביע לזה, אצל הכא בטליה שאינו ראוי לחלק עסקין, והילכך כולל בשבועתו אף מה שמודה לו חצרו, שאם ישבע על הרביע לזה איפשר שמרמה אותו ועל הרביע האחר שיש לו זה הוא נשבע, [ו] כיון שלוקח הדין (אינו) [הוא] נשבע כן, אין כאן שבועה לחנם:

והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע וזה נושא ש"ש חלקים וזה נושא רביע. איכא דקשיא ליה (תוד"ה

משלשה חלקים, שאם ישבע על הרביע שמא מאותו רביע אחר שיש לו זה הוא נשבע, ואין כאן שבועה לחנם שכולה אחרת היא ולוקח הדין הוא:]

והאומר חציה שלי ישבע וכו'. איכא דקשיא ליה (תוד"ה וזה) ולישתבע ולישקול תניה מגו דאי בעי אמר כולה שלי ויש לו תניה בשבועה, כדאשכחן (ב"ב ע:), גבי שטר כס היולא על היתומים דנאמן בשבועה ומשום מיגו. ה וינחא ליה כיון שזה מופס ועומד וזה מופס ועומד אין זה מוציא מיד זה משום מיגו. ומכאן יש לו ראה שאין אומרים מיגו לאפוקי ממונא

אלא לאוקומי ממונא ברשותא דמריה. ^א וזו אינה ראייה, דכי אמר כולה שלי הא לא שקיל אלף חצי מה שהוא טוען, אף האומר תניה שלי אין לו אלף חצי מה שהוא טוען. שאם אהא אומר יש לו הכל, יותר אהא מאמינו בטענה זו ממה שאהא מאמינו בצומת טענה של כולה שלי. ומה שזה מודה לו הרי הוא כאילו חלק אותו חצי וכבר נטול, והיאך תאמר מיגו שהיה זה יכול לתבוע ממנו גלימא שלו נאמן אותו כשהוא טוען בטליה אחר, הרי בטענת חצי זה אין לו דרך ליטול אותה לגמרי, אלף שורת הדין כך היא, [ד] לעולם אינו נוטל אלף חצי טענתו בלבד. והדין שאמרו שאין אומרים מיגו לאפוקי ממונא אפשר הוא, אצל יש לי לדקדק עליו. ובפרק חזקת הבתים (ב"ב נז: ד"ה אמאי) יתבאר בס"ד:

ספק מוציא מידי ודאי. ויש לומר דשאני התם דודאי של זה נודע לכל, אבל הכא לא נודע אלא מפיו של זה, ומפני שאינו רוצה לכפור אינו בדין שיפסיד. וקשה לי ומאי שנא מההיא דחזקת הבתים (ב"ב ג.) דיקלא לקריבי וכו' לבסוף אודי ליה דאיהו קריביה, אתא לקמיה דרב חסדא ואוקמיה בדיה, והא התם דאף זה אינו ודאי אלא מחמת הודאתו של זה ואפילו הכי מוקמינן ליה כוליה בדיה. וי"ל דירושה שאני, דכל שזה מודה לחברו שהוא יורש מיד צמדו כל הנכסים בחזקת היורש, והוא שאומר שגם הוא קרובו עליו הראיה:

זה ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים. פ"י משום הכי חייבוהו לכלול בשבועתו אפילו המחצית שהודה לו בו שכנגדו, מפני שחשו חכמים לרמאות שמא יטיל דעתו למחצית שהודה לו בה חברו, ואף על פי שעל דעת בית דין משיביעין אותו (שבועות לט.), אין סומכין על דעת בית דין אלא במקום שאי אפשר לישבע לשון שאין בו דבר ספק, אבל במקום שאפשר לא, והיכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר, ולעולם אילו רצה הוא ליטול חציה בלא שבועה נוטל. ומסתברא דבדבר הראוי ליחלק לשליש ולרביע אילו רצה נוטל ממנו החצי ואח"כ ישבע על מחצית מה שנשאר שאין לו בה פחות מחציה, אבל בדבר שאינו ראוי ליחלק, כיון דקיימא לן (ח.) דאין חולקין אלא בדמים אי אפשר, כמו שכתבנו:

זה ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים. וכלל הוא לכל צד שנחלקו בה, דכל שזה תובע כולה שלי וזה מודה לו בה

זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים. ודאי אם הוא דבר ראוי לחלק נטול תניה בלא שבועה וישבע על הרביע לזה, אצל הכא בטליה שאינו ראוי לחלק עסקין, והילכך כולל בשבועתו אף מה שמודה לו חצרו, שאם ישבע על הרביע לזה איפשר שמרמה אותו ועל הרביע האחר שיש לו זה הוא נשבע, [ו] כיון שלוקח הדין (אינו) [הוא] נשבע כן, אין כאן שבועה לחנם:

והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע וזה נושא ש"ש חלקים וזה נושא רביע. איכא דקשיא ליה (תוד"ה

חידושי הר"ן

וזה נוטל רביע. וא"ת ואמאי אינו נוטל אלא רביע, לישקול חציו בשבועה מגו דאי בעי אמר כולה שלי והיה נוטל חציה בשבועה דשאיין לו בה פחות מחציה. וכי תימא מגו בשבועה לא אשכחן, ליתא, דהא אמרינן בפרק המוכר את הבית (כ"ב ע:) גבי שטר כ"ס היוצא על היתומים, דנאמן לומר החזירתי בשבועה מגו דאי בעי אמר נאנסו ומהימן בשבועה. יש מי שתייר (תוד"ה וזה), דכיון שזה תופס ועומד וזה תופס ועומד הוה ליה כל חד וחד כאילו מוחזק בכולה וחבירו כאילו מוציא מידו והוה האי מיגו לאפוקי ממונא, ומיגו לאפוקי ממונא לא אמרינן, ומכאן למדנו דין זה. ואחרים אומרים (עי' רמב"ן) דמיגו אפילו לאפוקי ממונא אמרינן ליה, וכי תימא אם כן לשקול חציה בשבועה משום מיגו, לא קשיא, דלעולם לא אמרינן מיגו אלא בטענות שקולות, אבל הכא יותר נוח לו לומר חציה שלי שאינו מעיז פניו בחבירו כל כך מלומר כולה שלי שיצטרך להעזי לגמרי.

שיטה מקובצת

שלו ויחלוקו בלא שבועה כדי שלא יבאו לידי שבועת שקר, ונמצא לפי פירוש זה שאין משפט שבועה זו כמשפט שבועה של הבבא הראשונה, שאפילו על מה שאין דנין עליו נשבעין, לפיכך הוצרך רש"י ז"ל לומר כמשפט הראשון מה שהן דנין עליו הם נשבעין וכו', דהכי לישתבע, לימא שבועה שיש לי בה רביע, מרע ליה לדבוריה, לימא כולה שלי ולדבריהם [שבועה] שאין לי בה פחות מרביע, קרובה לשבועת שוא שהרי חברו מודה לו שיש לו בה חציה, לימא כולה שלי וחבירי מודה לי שיש לי בה חציה ולדבריהם שבועה שבאותו החצי אין לי בה פחות מרביע, כל זה אריכות ענין הוא, ואין הכי נמי שאם השביעוהו בסגנון זה שנפטר, אלא בחרו להם חכמים סדר שבועה בלשון קצרה כדרכם בכל מקום. **מורנו הרב נר"ו:**

והאומר חציה שלי ישבע וכו'. איכא דקשיא ליה (תוד"ה וזה) רמב"ן ולישתבע ולשקול חציה מיגו דאי בעי אמר כולה שלי ויש לו חציה בשבועה, כדאשכחן (כ"ב ע:) גבי שטר כ"ס היוצא על היתומים דנאמן ובשבועה ומשום מיגו. **הרמב"ן ז"ל.**

ה פירוש, ואין לומר שאין אומרים מיגו אלא בטענה שלא יצטרך לישבע עליה, דהא אמרינן בפרק המוכר את הבית (כ"ב שם) גבי שטר כ"ס היוצא על היתומים דנאמן לומר החזירתי מיגו דאי בעי אמר נאנסו ומהימן בשבועה. **הרשב"ץ ז"ל.** **וניחא** ליה, כיון שזה תופס ועומד וזה תופס ועומד, אין זה מוציא מיד זה משום מיגו. ומכאן יש לו ראייה שאין אומרים מיגו לאפוקי ממונא אלא לאוקומיה ממונא ברשותא דמריה. **הרמב"ן ז"ל.**

וואף על גב דאמרינן בכתובות (יב, טז) דנאמנת לומר משארתני נאנסתי מיגו דאי בעי אמר אמה מוכת עץ אני ויש לה כתובה, אלמא אמרינן מיגו לאפוקי ממונא, שאני התם דבחזקת בתולה נשאת, וגם היא טוענת ברי והבעל ספק. **הרשב"ץ ז"ל.**

עוד כתב הרמב"ן ז"ל וזה לשונו, וזו אינה ראייה (וכ' דא"ר רמב"ן בחידושי).

וכן כתב הר"ן ז"ל (בחידושי) וכמו שכתוב בנמוקי יוסף (עמ' א מעמ' הרי"ף) עיין שם.

ה ותלמיד ה"ר פרץ ז"ל תירץ וזה לשונו, אפילו למאן דאמר [דאמרינן] מיגו להוציא יש לפרש דלא אמרינן מיגו כי האי גוונא אלא מאותו ממון, והכי הוי מיגו (מיגו), שיכול להרויח ממון זה [מיגו] דאי בעי אמר טענה אחרת כזה הממון שהיה נאמן בה, אבל כי האי גוונא לא האמינוהו על חציה מיגו דאי בעי אמר כולה שלי, בכי האי גוונא לא אמרינן מיגו. ולא נהירא לשר מקוצי ז"ל, דבגמרא (ג) אמרינן

האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים. וא"ת על חציה שמודה חבירו שאין לו חלק בה למה הוא צריך לישבע, לא היה לו לישבע אלא על הרביע בלבד. י"ל אין הכי נמי, אלא שחשו חכמים שאילו לא היה נשבע אלא על הרביע בלבד שמא היה מתכווין לאותו חלק שמודה לו חבירו. ואף על פי שכל הנשבע בבית דין על דעת בית דין הוא נשבע (שבועות לט), מיהא שמעינן שאין סומכין על דעת ב"ד אלא במקום שאי אפשר לישבע בלשון ברור, אבל במקום שאפשר, על הדין להחמיר ולפרש לנשבע בשבועתו כל צד רמאות שיוכל לחשוב בלבו יש לו לפרש, ולא מצי אידך למימר מאי איכפת לך והא אדעתא דידך קא משתבענא, משום דטפי מסתפי איניש כשמזכירים לו צד השבועה שהוא עובר בה משאילו היה נשבע בסתם, אף על פי שלדעת ב"ד הוא נשבע ועל דעתם היה עובר:

רדב"ז זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי. איכא למידק, כיון דהאי סיפא איירי במציאה ובמקח וממכר אמאי לא תני זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי וזה אומר בין שנינו מצאנוה וחסציה שלי, וחדא במציאה וחדא במקח וממכר. ויש לומר דהא מרישא שמעינן לה ועלה דרישא קאי, וסיפא לא אצטריכא אלא לאשמועינן דרך שבועתם. **מורנו הרב נר"ו:**

רמב"ן **ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים.** לאו דוקא (וכ' דא"ר רמב"ן בחידושי). הרמב"ן ז"ל.

רא"ש וזה לשון **הרא"ש ז"ל**, מן הדין היה לו ליטול החצי שהוא מודה לו בלא שבועה וכו', אלא [כדן] שלא יוכל לכלול שום רמאות בשבועתו.

שטמ"ק **לפי** שהאומר חציה שלי, אף על פי שהוא מודה לחברו בחציה אינו מודה לו בחצי מסויים אלא שותפין הם בכל הטלית, ואף אם תחלוק הטלית לשנים, כל חצי וחצי משותף בין שניהם, ואם האומר כולה שלי יטול חציה בלא שבועה, אף אם אין לו בטלית אלא חציה ישבע באמת על חצי האחר שאין לו בה פחות מחציה שהרי שניהם שותפין בשני החצאין, לפיכך אף על פי שנטל החצי האחד לעצמו, כיון שלא נטל על מנת להסתלק מחציה השני לא אבד זכותו מחציה השני, וכשהוא נשבע שאין לו בה פחות מחציה כדן הוא נשבע אלא שחייב להחזיר חצי חציה הראשון שנטל, אלא כיון שהוא טוען כולה שלי אי אתה יכול להוציא מידו בלא ראייה, לפיכך הזקיקוהו לכלול כל שלשה חלקים בשבועתו (וכו') [נכדי שלא יוכל לעשות שום רמאות בשבועה]^ל, ככתוב בפסקיו (ס"א א) עיין שם. עד כאן.

רדב"ז **כתב רש"י ז"ל** (ד"ה וזה אומר) וזה האומר חציה מודה הוא שהחצי וכו'. כתב כן לומר דאפילו לא אמר בין שנינו הגביתוהו אלא שאמר חציה שלי ולא פירש החצי האחר למי, בזה הלשון לבד שאומר חציה שלי מודה שהחצי האחר של חברו. אבל אכתי קשה לי על מה שכתב **כמשפט הראשון** מה שהן דנין עליו נשבעין וכו', והלא על החצי שהוא מודה אין דנין עליו, ונשבעין עליו כדקתני זה ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, תקנת חכמים כדי שלא ירמה אותנו וכדכתיבנא, חדא דעיקר תקנת השבועה גם כן מדרבנן היא ולא מדינא, ותו דאמאי נתן מכשול לפנינו רש"י ז"ל וכתב דברים שאין בהם צורך ואינם מוסכמין לדברי התנא. ונראה לומר שרש"י ז"ל נשמר כדרכו שלא נפרש שדין הסינא הוא דין חדש ולא כמשפט הראשון כדי לתרץ הקושיות, ונפרש כך שזה שאומר חציה שלי אע"ג דאין המיגו שלו מועיל להוציא מה שביד חברו, מכל מקום מועיל לגלות לנו שאינו כל כך רמאי כמו חברו שטוען כולה שלי, ומשום הכי רמו רבנן שבועה עליו אפילו אמאי דמודה ליה חבירה כדי שיוודה גם הוא לחברו שחציה

הגהות וצינונים

ולהלן תוקן ע"פ זר לזהב. הן הגהת הב"ח על הרא"ש בפסקיו סי' א. הן נוסף ע"פ תוספות הרא"ש.

א דיבור זה נוסף ע"פ כת"י ושטמ"ק, המוסגר ישנו רק בשטמ"ק. **ב** בכת"י, משום דלא מסיימא. **ג** תוקן ע"פ זר לזהב. **ד** כן

היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו בזמן שהם מודים או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה: גמ' למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי ליתני חדא

חידושי הרשב"א

בחלק אחד, זה ישבע על חצי טעון וזה ישבע על חצי טעון, וכדאיתא בתוספתא (פ"א ה"א) ובירושלמי (ה"א - א:): זה אומר כולה שלי וזה אומר שלייתה שלי, זה ישבע שאין לו בה פחות מששית וכו' זה נוטל את השתות וזה נוטל את השאר, זה הכלל אינו נוטל אלא חצי טעון בלבד¹:

מיוחס ל"הריטב"א

היא נאמנת לאפוקי ממנוא (מכ"ע) [במשארתמי נאנסמי צמיגו דמוכת עץ], אלא הכא היינו טעמא משום דלא אמרינן מגו שהיה יכול לרצות בתציעה ולמצוץ ממנו מה שיש לו ציטו ויתן לו כל מאי דתציעה השתא, אלא (הכא אמר) [הכי אמרינן] מתוך שהיה יכול לומר בתציעה [ו] טענה יפה מזו נאמן צמיג דקאמר השתא. אי נמי האי דאורי ליה הרי הוא כאלו מוחלק ועומד, ונמנא שאין חולקין אלא על חציה, וכיון (דצמנה) [דצמנה] שהן חולקין שניהם שוין זו ושניהם תפוסין זו האין נותנין לו כולו, אלא כשם שאין נותנין לו צאמר כולה שלי אלא חצי מה שהוא מוצע, דכיון דמשום ספק הוא שחולקין צמיגה צאמר כולה שלי, אף עכשיו חולקין צמיגה, וזהו מה שאמרו בתוספתא (פ"א ה"ב) כללו של דבר אינו נוטל אלא חצי טענתו בלבד.

ואיכא דקשיא ליה (מוד"ה וזה, ועוד ראשונים) אדרבה נימא כיון שזה

חידושי הר"ן

ועוד שאין אומרים מיגו אלא באותו דבר עצמו שהוא תרובע או כופר, אבל מדבר לדבר לא, ואפילו כשהיו אותם שני דברים שקולים, לפי שאפשר שבדבר אחד הוא מעיז ובדבר אחר אף על פי שהוא שקול כמותו אינו יכול להעזיז. ועוד שאילו היה נוטל חציה יותר היה נוח לו לומר חציה ושיטול

שיטה מקובצת

מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע, דאמרינן מיגו ממנון לממנון אחר. לכן נ"ל דכיון דלא נחית לשקר, דאי נחית לשקר היה אומר כולה שלי, אלא סבור שהגביהה בשעה שחברו הגביהה ולא היא, ואם כן לא אמרינן מיגו. וראיה לדבר מדאמרינן (יבמות קיד: ועיי' תוד"ה מ) מת בעלי במלחמה אינה נאמנת, במטתו נאמנת, ואמאי, דין הוא שנאמין אותה כמת בעלי במלחמה מיגו דאי בעיא אמרה מת במטתו, אלא [כיון דלא נחית לשקר, דאי נחית לשקר היתה אומרת מת במטתו, אלא² אומר]ת] מסבירא מת במלחמה שהלך. עד כאן.

מהר"י כ"ץ

גליון וזה לשון גליון, וזה נושא רביע. כתוב בתוס' (ד"ה וזה) [וא"ת יהא נאמן דחציו ש"ו מיגו וכו'] כדאמרינן בגמרא האי מיגו גופיה וכו'. צריכין התוס' להביא ראיה, דאם לא כן הוה אמינא דלא הוי מיגו טוב, דשמא אינו מעיז פניו ברצון לתבוע הכל כדאמרינן (ג) במודה מקצת וכופר הכל. עוד כתוב בתוס' [והימניה רבה להוציא במיגו וכו'] דהתם היינו טעמא משום דאפי"ו הוה שתיק וכו'. פירוש, אחרי שכבר טען הא שטרא אם היה שותק והיה מחזיק באותה טענה ד', אבל הכא צריך לטעון שום דבר. ובגליון תוספות תירץ, אין לומר מיגו אלא במקום שיש לו טענה אחרת על אותו ממנון וכו'.

גליון תוספות

ונראה שהגליון נראה לו דוחק מה שהתוס' קורין מיגו להוציא אם היינו מאמינים לו על החצי, דהא להחזיק היה, דאנן סהדי דמאי דתפיס כל חד ידידה הוא דהוי חציו לכל חד, לכך רצה לומר הגליון דודאי גם זה דהכא הוי להחזיק, אבל אין לומר מיגו אלא היכא שהיה לו טענה אחרת גם להחזיק דהיינו על אותו ממנון, אבל כשטוען חציה שלי דהוי להחזיק, אין

להאמינו במיגו שהיה טוען כולה שלי, דטענה זו היתה להוציא חצי האחר דהיינו ממנון אחר, אבל בגמרא (ח) קאמר שפיר דאי לא איערומי היה נאמן על הרביע מיגו דאי בעי אמר כולה שלי, דטענה זו הוה להחזיק ברביע האחר, דהא בלא זה טוען יותר ממה שנותנים לו. עד כאן.

ומהר"י כהן צדק פירש דמתניתין כהאי בבא מיירי כגון דאיתו שטוען כולה שלי ידו מגעת עד חצי הטלית, דמאי דתפיס ידידה הוא, ואידך חציה הוא דהוי בחזקת שניהם, ולכך יכול להוציא מחברו עוד רביע מאידך חציה, ואין צריך לדחוק ולפרש כמו שפירשו בתוס' (ד"ה וזה) דלא חשבינן כאילו כל אחד מוחזק חצי טלית. וגם יתורץ בזה מה שמקשים בתוס' דאמאי לא מהימן במיגו, דהא אי נמי הוה טעין על כולה לא היה נוטל חציה כדאמרינן לקמן (ז) שזה נוטל עד מקום שידו מגעת וכו'. והא דמוקי לקמן (שם) מתניתין בדתפסי בכרכשתא, היינו רישא דקתני יחלוקו. עד כאן.

אבל הרשב"א ז"ל כתב וזה לשונו, זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי. אי האומר חציה שלי מוחזק בחציה לא היה נוטל חצי טענתו אלא כולה, דהא אמרינן בגמרא (שם) דזה נוטל עד מקום שידו מגעת וכו', אלא מתניתין בכל פורתא ופורתא שניהם מוחזקין דתפסי בכרכשתא כדאמרינן בגמרא (שם), וכאילו כל אחד מהן מוחזק בכל פורתא בטלית ואין לאחד יתרון על חברו בחזקת חלק ממנה, ומשום הכי כל אחד נוטל חצי טענתו בשבועה כדינא דרישא. עד כאן.

עוד הקשה מורנו הרב נר"ו, דנהי דלא יועיל המיגו ליטול מה רב"ז שביד חברו דמיגו להוציא לא אמרינן, מכל מקום יועיל

שיטת מקובצת

מצאתיה ואנא ידענא וכו', כלומר ואמאי צריכי להדרי, מי לא ידענא דכולה שלי קאמר. עד כאן.

וה"ר י"ט אל אשבילי ז"ל פירש וזה לשונו, למה ל"י למתנא ריטב"א זה אומר וכו' ליתני חדא. פ"י ממה נפשך (וכו') ראה בחידושי.

ובגליון פירש ליתני חדא, פירוש ישנה הכל בבא אחת. ומשני גליון אין הכי נמי דשנה הכל בבבא אחת. והא דלא פריך מיד והא זה וזה קתני, היינו משום דעדיין לא ירד למסקנא אם הפירוש דילמא תנא סיפא לגלויי רישא או ליתורא, דאי תנא סיפא לגלויי רישא אז הוי נחא דתנא זה וזה, לכך יורד תחלה למסקנא והדר פריך. עד כאן.

ומד"ר יצחק אבנהב ז"ל כתב וזה לשונו, למה ל"י למתנא וכו' מהר"י ליתני חדא. הפירושים שסובלת זו הקושיא הם ארבעה. אבנהב

הראשון, דמה צורך להזכיר כולה שלי שהוא כפול מאחר שאמר אני מצאתיה, והשיב המתרחץ חדא היא וכו', וחזור המקשה ואומר שאין קושייתו מתורצת, שאפילו בזה האופן אין צריך אלא זה אומר אני מצאתיה בלבד, וזהו מה שהאריך בלשונו למה לי למתני וכו' ליתני חדא, לומר שאחת מאלו היא מיותרת כיון שהשנים בנושא אחד שהוא מצאיה. השני, שהמקשה הבין שזאת המשנה מדברת בשני נושאים כדלקמן, והקשה שבכולה שלי נכלל אני מצאתיה, ותירץ חדא קתני, והודיעו שני עניינים, האחד שמשנתנו לא קתני אלא חדא, השני דמדברת במציאה ולא במקח וממכר.

וא"ל הפירושים נראים יפה, אלא שיש להם קושיא אחת בכלל ולכל אחת בפרט. בכלל, אמאי קאמר ליתני חדא. בפרט, שלפירוש הראשון אינו צריך לומר אלא למה לי למתני כולה שלי שזה נראה מיותר, ולפירוש השני הוה ליה למימר למה לי למתני אני מצאתיה שזה נראה מיותר.

בשביל דוחקים אלו נפרש פירוש אחר מורכב משני פירושים אלו, והוא בשני אופנים. הראשון, שבראשונה מקשה למה תני שתי טענות, ואחר כך הקשה שעל המעט יאמר השני טענות בבבא אחת אבל לא עשה כן אלא לקח שתי טענות ושתי בבות, וזה שחזר ואמר ליתני חדא. או נאמר באופן אחר, שהמקשה לא ידע פירוש המשנה, ואמר לא ימנע, או התנא במה שאמר שתי בבות רצה להביא שני נושאים שהם מציאה ומקח וממכר, או הכל נושא אחד של מציאה, אם שני נושאים מה צורך להביא שניהם די באחד מהם, ואחר כך חזר ואמר שאם הכל ענין אחד של מציאה ליתני חדא בבא, ואם תאמר דלא תנא אלא בבא אחת יש לו דוחק אחר, דליתני חדא, רצה לומר ליתני אני מצאתיה וממילא משתמע דכולה שלי, כל זה רצה להקשות במה שאמר ליתני חדא. והמתרחץ לא הבין הקושיא וחשב שלא היה מקשה אלא ממשמעות ולזה אמר אין חדא קתני. וחזר המקשה לומר שיותר מזה נתכוון בקושייתו.

ורבינו נר"ו הקשה לפירושים היותר חשובים מאלו שאמרנו, רדב"ז שאין יש לו מקום למקשה להקשות שמה צורך לומר אני מצאתיה או כולה שלי, שצורך גדול הכריחו לתנא להביא אני מצאתיה, שהרי אנו מוכרחין לומר שבמשנתנו ליכא טענת רמאות כמו שהוא מבואר בגמרא לקמן (ג.), שאם לא כן אלא שגם במשנתנו איכא טענת רמאי, יש לנו מקום להקשות ולומר לימא מתניתין דלא כרבי יוסי, ואם כן לזה הוצרך לומר אני מצאתיה, דאי לא תני אלא כולה שלי נראה שהוא כולל כל הטענות שבמציאות בין איכא רמאי בין ליכא רמאי, לזה תני מצאתיה לומר שבזה הנושא של מצאתיה בלבד והדומה לזה דליכא רמאי הוא דאמרין יחלוקו. ואם כן העלנו מפירוש זה שאין מקום למקשה להקשות למה לי למתני אני מצאתיה.

המיגו לפטרו משבועה ויטול רביע בלא שבועה למאן דאמר אמרינן מיגו לאפטורי משבועה. ויש לומר דאין הכי נמי, אלא שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אדם הולך ותוקף בטליתו של חברו ויאמר חציה שלי כדי שיאמינוהו בלא שבועה ויטול רביע, והכי איתא בגמרא (ח.). עד כאן דבריו.

גליון והקשו עוד בתוס' (ד"ה וזה) דנימא דאין ספק מוציא מידי ודאי וכו' בדאמרין בפרק החולץ [ספק ויבם שבאו לחלץ] וכו'. ואין לתרץ דלכך (אין)⁷ מאמינין לו על הרביע בשבועה משום דאית ליה מיגו והוי להחזיק, דכיון דאין ספק מוציא מידי ודאי אז הודאי הוי כמחזק, ואי אמרת מיגו אז הוי מיגו להוציא. גליון.

רא"ש והרא"ש ז"ל תירץ דשאני הכא דהאי דאמר כולה שלי אינו ודאי בחצי הטלית [אלא מתוך דברי האומר חציה שלי שהרי גם הוא מוחזק בחצי הטלית], ואי בעי הוה אמר כולה שלי, ומשום דטען האמת לא יפסיד, ולא דמי ליבם שהוא ודאי בחצי הנכסים. עד כאן.

תלמיד ה"ר ותלמיד ה"ר פריך ז"ל תירץ וזה לשונו, שאני התם דטענותיו פריך ברורות, אבל הכא אין טענותיו ברורות, וראה מההוא ספק [ובני] (ויבם שבאו לחלוק בנכסי יתומים) [מיתנא] וכו' (יבמות לו:). עד כאן.

רשב"ץ והרשב"ץ ז"ל תירץ בענין אחר וזה לשונו, לא דמי, דהתם היבם הוא ודאי בכל הנכסים והספק ספק בכולן ואין לו ליטול כלום, אבל זה אף על פי שהוא ודאי במקצת טלית לא חשיב ודאי בכולה, הילכך מה שחברו מודה לו יטול מפני שהוא ודאי, והשאר הוה ליה ספק וספק ויחלוקו. עד כאן. ריצב"ש וכן תירץ הריצב"ש ז"ל וזה לשונו, ונראה לי דלא דמי, דהתם כיון שהיבם בנו ודאי, מיד שמת הסבא הרי הוא מוחזק בכל הנכסים והספק בא להוציא מחזקתו ועליו להביא ראיה, אבל כאן אף על פי שהודה לו זה במחצית והחזיקו בטלית, למאי דאיתחזק דהיינו במחצית איתחזק ולא במחצית האחר. עד כאן:

גמ' למה ל"י למתנא תוב זה אומר כולה שלי. הלא באמרו אני מצאתיה שמעינן מינה דכולה שלי. ופרקינן דלא הדר תנא כולה שלי אלא לאשמעינן דבראיה בעלמא לא קני למציאה. ואקשינן תוב והאמר רבינא ומצאתה דאתא לידה משמע. דברי רבינא בהגוזל בתרא (ב"ק קיג:.) [ב]הלכתא אין פורטין לא מתיבת המוכסין, ופשיטא היא. ושקלי וטרי לאוקומה למתניתין בחדא ולא מתוקמא, ואוקימנא רישא במציאה וסיפא בקנייה זה אומר כולה שלי אני קניתיה וזה אומר אני קניתיה ונתתי דמיה. רבינו חננאל ז"ל.

רא"ש והרא"ש ז"ל פירש למה ל"י למתנא זה אומר אני מצאתיה וכו'. פירוש, סלקא דעתיה דמתניתין תרתי קתני רישא במציאה וסיפא במקח וממכר או בירושה או בזה אומר אני ארגתיה וזה אומר אני ארגתיה. ופריך תרתי למה לי ליתני חדא ושמעינן אידך מינה. ומשני חדא קתני וכולה איירי במציאה. ותו פריך כיון דחדא קתני ליתני אני מצאתיה (וכו'לה) [ואנא ידענא דכו'לה] שלי. עד כאן.

מהר"י כ"ץ וכן פירש מהר"י כהן צדק ז"ל וזה לשונו, חדא קתני וכו', תימה לי מה תירוצו הוא זה ומאי שני ליה ממאי שהקשה ליתני חדא. ונראה דהמקשה סבור לאוקמה מתניתין בתרתי מילי חדא במציאה וחדא במקח וממכר, אבל אכתי לא אסיק אדעתיה צריכותא דלקמן דאי כולה במציאה לשחוק מכולה שלי. והכי פירוש, ליתני חדא או מציאה או מקח וממכר, ומשני חדא קתני ולא איירי בתרי מילי, והדר פריך אי חדא קתני ליתני אני מצאתיה וכו'. עד כאן.

ראב"ד וזה לשון הראב"ד ז"ל, למה ל"י ליתני זה אומר וכו' ליתני חדא, דמאי אולמיה דהאי מהאי. חדא קתני, פירוש חדא טענה היא דצריכי תרתייהו להדרי. הדר אקשיה וליתני אני

הגהות וצינונים

א] לפנינו בירושלמי אינו נשבע אלא על חצי שהודה. ב] לפנינו בתוספתא, אין נשבע אלא על חצי מה שטוען. ג] נוסף ע"פ ר"פ ד' כ"ג להגיה, ועי' בכוס ישועות ד"ה עוד נלע"ד.